

# **Deel I. Geschiedenis van China van de oudheid tot 1839**

## **0. Preagrarisch China**

De oudste sporen van de *homo erectus* in China zijn gevonden in de provincie Hubei 湖北 en in de provincie Shenxi 陕西. In de jaren 1963-64 vond men in het district Lantian 藍田 de resten van de zogenaamde Lantian-mens (*Sinanthropus lantianensis*). De sporen blijken met behulp van meettechnieken te dateren van rond 1.200.000 jaar geleden. Kenmerken van een *homo erectus* zijn het rechtop lopen, en het bezit van enkele werktuigen, ook voor de jacht. Verder heeft men aandacht voor de herseninhoud en de schedel.

De beroemdste opgraving is die van Zhoukoudian 周口店, ca. 50 km ten zuidoosten van Beijing 北京, waar men in de jaren 1920 onder impuls van de Canadese paleo-antropoloog Davidson Black (1884-1934) gefossiliseerde restanten van de ‘Peking-mens’ vond. De oudste sporen dateren van ca. 680.000-780.000 jaar geleden. Na Black zouden ook Pierre Teilhard de Chardin (1881-1955) en Franz Weidenreich (1873-1948) belangrijke bijdragen leveren aan het onderzoek.

Na de *homo erectus* komt de *homo sapiens*. De oudste resten (gevonden in de provincie Guangxi 廣西) zijn te dateren ca. 100.000 v.Chr. De *homo sapiens* heeft een andere schedelvorm, en een grotere schedelinhoud. De werktuigen worden fijner. Zo zijn er bijvoorbeeld naalden, wat een abstract denkvermogen veronderstelt. De periode van 100.000 tot 10.000 v. Chr. is die van de jagers, verzamelaars en vissers en kenmerkt zich door grote migratiebewegingen, onder andere van Noordoost-Azië naar Amerika en van Zuid-China en Zuidoost-Azië naar Australië en de eilanden van de Stille Oceaan.

## I. Het Neolithicum

Het Neolithicum kenmerkt zich door:

- het gebruik van stenen voorwerpen
- het gebruik van aardewerk
- primitieve landbouw

Neolithische vondsten in China zijn te dateren tussen 8000 v.Chr. en 1500 v.Chr. Vanaf ongeveer 5000 v.Chr. neemt het aantal nederzettingen toe.

De nederzettingen situeren zich in het bekken van de Gele Rivier (Huanghe 黄河), tussen de provincies Gansu 甘肅 en Shandong 山東. Dit is een gebied bedekt met een soms meters dikke laag van löss (een fijn zand uit de Centraal-Aziatische woestijnen). Dit gebied is zeer vruchtbaar, maar ook zeer precair. Het zand wordt door water meegesleept, waardoor de beddingen van de rivieren zich vrij vaak verleggen, en waardoor er steeds gevaar is voor overstromingen.

In dit gebied worden over het algemeen twee belangrijke regio's onderscheiden:

- Yangshao 仰韶-cultuur (genoemd naar een site in westelijk Henan 河南, tussen Zhengzhou 鄭州 en Xi'an 西安); het zwaartepunt van deze cultuur bevond zich in het westen van Henan en in de Wei-vallei (in Shenxi); deze regio strekte zich dan verder uit naar het westen tot in de provincie Gansu; ook in Hubei heeft men vondsten die aansluiten bij de Yangshao-cultuur.
- Longshan 龍山 cultuur (genoemd naar een site in Shandong); het zwaartepunt van deze cultuur bevond zich in de Centrale Vlakte (van Henan tot het westen van Shandong); de regio strekte zich dan verder uit naar het noorden (Mantsjoerije) en naar het zuiden (Jiangsu 江蘇). Deze cultuur wordt beschouwd als de opvolger van de Beixin 北辛 (ca. 5500-5000) en Dawenkou 大汶口 (ca. 5000-2500, vooral bekend omwille van uitgebreide begrafenisrituelen in houten grafkamers) culturen die gesitueerd worden in Shandong en in het noorden van Jiangsu.

Naast deze twee Chinese beschavingen zijn er in hoofdzaak twee niet-Chinese cultuurgebieden:

- in het bekken van de Lange Rivier (Yangzi); deze culturen kenmerken zich door jacht en visvangst, naast het verbouwen van rijst; er is ook aardewerk.

- in de valleien van Fujian 福建 en Guangdong 廣東; deze mensen verbouwden waarschijnlijk veel planten en fruit; rond 3000 v.Chr. verbouwden ze ook rijst; er is ook aardewerk.

### **1. De Yangshao-cultuur**

De belangrijkste site is die van Banpo 半坡 (5000-4000 v.Chr.; nabij Xi'an).

- de nederzettingen zijn gelegen bij een rivier; men vond er huizen met een cirkelvormig, vierkant of rechthoekig grondvlak; over het algemeen werden de huizen voor ongeveer de helft onder de grond gebouwd. Ze waren omringd met kleine muren.
  - er zijn drie bewoningslagen: in de bovenste laag bevindt zich een grotere woning temidden een groep kuilwoningen. Dit wijst op een klassenstructuur.
  - de Yangshao-cultuur staat voornamelijk gekend om haar aardewerk. Er is grijs alledaags aardewerk en fijner aardewerk met geometrische figuren aangebracht met zwarte of rode verf. Vaak herkent men vismotieven of menselijke figuren. Er was geen pottenbakkerswiel.
  - de stenen voorwerpen zijn meestal niet gepolijst. Gepolijste steen vindt men wel voor speerpunten en bijlen.
  - het belangrijkste landbouwproduct was gierst; verder had men honden, varkens en zijderupsen.
  - de doden werden over het algemeen een beetje buiten de nederzetting begraven. Doden hadden eerst een individueel graf. Daarna werden ze overgebracht naar een collectief graf.
- !! Er zijn enkele regionale verschillen.

### **2. De Longshan-cultuur**

De Longshan-cultuur (3000-2000 v.Chr.) vertoont vrij veel regionale verschillen. In Henan nam ze de plaats in van de Yangshao-cultuur. In deze regio komt de ene cultuur duidelijk na de andere. Dit hoeft evenwel niet te betekenen dat de Longshan-cultuur in alle regio's voortbouwde op de Yangshao-cultuur.

- de nederzettingen zijn kleiner dan die van de Yangshao-cultuur; ze liggen meestal op kleine heuvels en zijn vaak versterkt; de huizen, zowel de kleinere als de grotere, zijn wel gelijkend aan de Yangshao-cultuur.
- het dagelijks aardewerk lijkt sterk op het aardewerk van de Yangshao-cultuur; daarnaast is de Longshan-cultuur voornamelijk bekend omwille van fijn, hard en zwart aardewerk. Dit aardewerk vindt men vaak in Shandong. Men gebruikte hierbij een pottenbakkerswiel.

- men maakt veelvuldig gebruik van beenderen, bijvoorbeeld in de speerpunten; daarnaast maakt men vaak gebruik van gepolijste steen.
- men had honden, varkens, schapen, runderen en kippen. De voornaamste granen waren gierst, rijst (misschien onder invloed van Zuidoost-Azië) en tarwe. Men legde ook reserves aan.
- de doden werden over het algemeen binnen de nederzetting begraven. Bepaalde doden krijgen duidelijk meer grafgiften. Bepaalde graven zijn groter dan de doorsnee graven. Er was ook een vorm van voorouderverering.
- beenderen blootgesteld aan vuur werden gebruikt door waarzeggers.